

בלוטנית אפריקנית *Commicarpus plumbagineus* פורחת בבקעת הירדן וים המלח (יוני 2017)

כתבה: ערגה אלוני

בלוטנית אפריקנית *Commicarpus plumbagineus* (לילניים) היא שיח מגובב בענפים ולעתים מטפס ירוק-עד. הענפים בבסיס הצמח מעוצים ומסועפים והענפים העליונים ארוכים וקירחים. העלים פשוטים, נישאים על פטוטרת ארוכה ומסודרים במקביל על הגבעול. טרף העלה פשוט, בסיסו רחב ונעשה צר בקצהו. שטח פני העלה אפרורי - מקומח.

בלוטנית אפריקנית - מראה כללי. צילמה: ערגה אלוני ©

הפרחים דו-מיניים, ערוכים בדורים של מספר פרחים הפורחים יחד. לפרחים עוקצים ארוכים, ועטיף כותרתי דמוי משפך עם צינור ארוך. עלי הכותרת בעלי 5 אונות מאוחות המסתיימות ב-5 שיניים מעוגלות, קוטר הכותרת 7 מ"מ. צבע הפרח לבן, מרכזו ירקרק. 5 פסי אורך ירקרקים נמשכים מצינור הפרח אל הכותרת המאוחה ומבליטים כותרת מאוחה המורכבת מ-5 אונות. אבקנים 3, ארוכים מאורך הכותרת ונשענים על צדה האחד. הזירים לבנים, לשכות המאבקים כדוריות הנראות כמו שני כדורים צמודים שצבעם ורוד. השחלה עילית ומכילה ביצית אחת. עמוד העלי ארוך מהאבקנים, צבעו לבן ובקצהו צלקת ורודה הנראית כמו אחד האבקנים. ההאבקה נעשית ע"י חרקים.

בלוטנית אפריקנית - תפרחות, ניצני פריחה ופרחים; הפרח צינורי וממנו בולטים 3 אבקנים ארוכים ועמוד עלי. צילמה: ערנה אלוני © להגדלה - לחצו על התמונות

הפרי אגוזית גלילית, אורכה 9 מ"מ, לאורכה חריצי אורך. צבעה חום והיא מצוידת ביבלות דביקות המצויות בראש הפרי. יבלות אלה נדבקות ליצורים חיים העוברים בסמוך לצמח, נדבקות לגופם והזרעים מופצים למרחק.
בלוטנית אפריקנית פורחת מדצמבר עד יוני, אך פרחים בודדים נמצאים על הצמח רוב ימות השנה.

בלוטנית אפריקנית היא צמח סודני הגדל במדבריות החמים של מזרח אפריקה. תחום התפוצה העיקרי בארץ הוא לאורך הבקע - בבקעת כנרות, בבקעת הירדן וים המלח. גדל גם בעמק חרוד, בנחלי מדבר שומרון, בדרום מישור החוף, בנגב ובדרום הערבה. בית הגידול האופייני הוא שולי נחלים ומעיינות וערוצים ובמדבר - מתחת לעצים. הצמח מוכר באפריקה כצמח מרפא. משתמשים במשרה מהעלים והשורשים כנגד מספר מחלות כמו: אסטמה, צהבת, ושלשול. בגינאה מרתח מהעלים משמש לטיפול בכיבי פצעים, כוויות, וכנגד תולעים. כמו כן הוא משמש את האדם והחי להדברת טפילים ולהדברת מזיקים.

משפחת הלילניים מיוצגת בצמחיית הבר של הארץ ארץ ע"י שני סוגים בלבד: **בלוטנית** ו**בורהביה** שמוצאם אפריקאי. צמחי תרבות נפוצים בארץ בני משפחת הלילניים הם **בוגנוויליה ולילנית**. בעבר נכללו מיני הבלוטנית בסוג בורהביה אך כיום הם נחשבים לסוגים נפרדים. שני מינים נוספים של בלוטנית גדלים באזורים החמים בארץ: **בלוטנית הדורים** (בבקעת ים המלח ובערבה) ו**בלוטנית מפורצת** (בערבה).

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

פרגמן-ספיר א 2008 פרחי עין גדי וחוף ים המלח. מדריך לצמחי בקע ים המלח וחוף עין גדי. רשות הטבע והגנים.

Flora of Zimbabwe <http://www.zimbabweflora.co.zw/index.php>

Useful Tropical Plants [www. Tropical.Thefern.info](http://www.Tropical.Thefern.info)

=====
כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2017 בלוטנית אפריקנית *Commicarpus plumbagineus* פורחת בבקעת הירדן וים המלח (יוני 2017), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

<https://www.kalanit.org.il/commicarpus-plumbagineus>